

**Åtvidabergs
kommun**

Riktlinjer för administration av allmänna val i Åtvidabergs kommun

ÅKF: 2022:1

Fastställt av: Valnämnden

Datum: 2022-03-17 § 12, reviderad 2022-06-16 § 25

Dnr: VN 2022/2 1.3.1

För revidering ansvarar: Valnämnden

Dokumentet gäller för: Valnämnden, valnämndens kansli

Dokumentet gäller till och med: 2026-06-30

Innehållsförteckning

Riktlinjer för administration av allmänna val i Åtvidabergs kommun	1
Inledning	3
Valnämndens uppgift	3
Övergripande principer för valnämndens arbete	3
Valnämndens kansli	4
Information till väljare	4
Röstmottagare	4
Krav på röstmottagare	5
Avgränsningar för röstmottagare	5
Rekrytering röstmottagare	5
Utbildning av röstmottagare	5
Ersättningar	6
Valmaterial	6
Valsedlar	6
Utläggning av valsedlar	6
Valsedlarnas placering och ordning	7
Transport av valmaterial	7
Förtidsröstning	7
Röstningslokal	7
Öppettider förtidsröstning	8
Hantering av förtidsröster	8
Transport av förtidsröster från röstningslokal	8
Registrering av förtidsröster under förtidsröstningsperioden	8
Hantering av förtidsröster - valdagen	8
Institutionsröstning	8
Ambulerande röstmottagning	9
Valdagen	9
Valdistrikt	9
Röstningslokaler och vallokaler	9
Valnämndens uppgift under valdagen	9
Valnatten - rösträkning	10
Transport av valmaterial till länsstyrelsen dagen efter val	10
Valnämndens uppdrag under onsdagsräkningen	10
Efter valet	10
Säkerhet, hot och våld	11
Politisk propaganda vid förtidsröstningslokal och vallokal	11

Inledning

Valnämnden i varje kommun är lokal valmyndighet. Valnämnden har hela ansvaret för genomförandet av röstning inom kommunen.

Denna riktlinje är ett komplement till de handböcker och handledningar som valmyndigheten tagit fram och reglerar i huvudsak de lokala avvägningar som valnämnden gjort gällande arrangerandet av val i Åtvidabergs kommun.

Lagstiftning och instruktioner från valmyndigheten gäller alltid före bestämmelserna i denna riktlinje i det fall det skulle uppstå en avvikelse.

Riktlinjen ska revideras inför varje nytt ordinarie val till riksdag, landsting, kommun och EU-val.

I denna upplaga av riktlinjerna har en del motivtext tagits bort kring varför Valnämnden har gjort vissa ställningstaganden. Dessa finns sparade i en tidigare upplaga som återfinns i ärende med diarienummer VN 2018/2.

Valnämndens uppgift

Valnämnden i varje kommun är lokal valmyndighet. Valnämndens primära uppgift är att ha ansvar för hela genomförandet av val till riksdag, landstingsfullmäktige, kommunfullmäktige, europaparlamentsval, omval och folkomröstningar.

Valnämnden utser och utbildar röstmottagare och ser till att det finns vallokaler och lokaler för förtidsröstning samt ser till att allt material finns på plats då röstning ska genomföras. Valnämnden svarar också för den preliminära räkningen av rösterna dels på valkvällen, dels på onsdagen och eventuellt torsdagen i veckan efter valdagen. Kommunen svarar för kostnaderna för röstmottagare och vallokaler. För detta arbete får kommunen ett visst statsbidrag.

Övergripande principer för valnämndens arbete

Riksdagen har genom att anta proposition Demokrati för det nya seklet 2001/02:80 ställt sig bakom följande uttalande gällande valmyndigheternas roll:

”I moderna demokratier är det i första hand en uppgift för de politiska partierna och folkrörelserna att åstadkomma ett högt valdeltagande. Enligt regeringens mening kan en valmyndighet endast genomföra åtgärder som är opartiska och sakliga. En valmyndighet får nämligen aldrig riskera att bli försatt i en situation där väljarna kan uppfatta att myndigheten har gjort ett politiskt ställningstagande eller på annat sätt försökt påverka väljarna i valet.

En valmyndighet bör därför inte agera t.ex. genom utbildnings eller folkbildningsverksamhet i demokratifrågor utöver den utbildning som sker av valförrättare eller röstmottagare.

Detta följer av kravet på att valresultatet måste uppfattas som riktigt, oantastlig och tillkommet genom en ordning som är fri från påverkan från myndigheternas sida.” (Prop 2001/02:80 s 42)

Valnämnden i Åtvidabergs kommun utgår från dessa principer i sitt arbete. Det innebär att nämndens verksamhet ska utgå ifrån att väljarnas förtroende för det svenska valsystemet och valorganisationen inte får skadas. Denna princip ska vara bärande för valnämnden och valkansliets arbete.

Valnämndens kansli

Valnämnden biträdes av personal från valkansliet som utses av Kommunledningsförvaltningens stabschef. Valkansliet har det operativa ansvaret för planering och genomförande av valen och ska i övrigt bereda, verkställa och följa upp valnämndens beslut.

Information till väljare

Valnämndens uppgift är att genomföra val. De informationsinsatser som sker inför valet 2022 ska ta utgångspunkt i de övergripande principerna för valnämndens arbete. Det innebär att valnämndens informationsinsatser ska utgå från uppdraget att planera och genomföra ett rättssäkert, tillgängligt och effektivt val.

Åtvidabergs kommunikationsinsatser ska utgöra ett komplement till valmyndighetens insatser. Valmyndigheten ansvarar för att informera väljarna om vad som gäller övergripande och nationellt. Valnämnden ska säkerställa att allmänheten har tillgång till information om vad som gäller vid valet, framför allt gällande lokala förhållanden rörande förtidsröstningen och själva valdagen.

Röstmottagare

Röstmottagare är titeln på de personer som ansvarar för att arbeta i val- och röstningslokal. Röstmottagarna tar emot röster, på ett rättssäkert sätt, i vallokal och röstningslokal samt ska under valnatten räkna röster och i övrigt ge god service till de röstande under röstningsförfarandet. Röstmottagarna ansvarar även för ordningen i val- och röstningslokalerna. Valnämnden har delegerat att utse röstmottagare till personal på valkansliet.

Att arbeta som röstmottagare i ett allmänt val är ett ansvarsfullt myndighetsuppdrag och ett bidrag till grunden i den svenska demokratin. Röstmottagarna ska följa valmyndighetens handböcker gällande röstmottagning under förtidsröstning och valdag samt valnämndens särskilda instruktioner.

Det är valnämnden som ansvarar för genomförandet av val och som bestämmer vilka som kan få uppdraget som röstmottagare.

En röstmottagare tjänstgör som ordförande i valdistriktet. Ordföranden ska ha goda kunskaper om val och är den som leder och fördelar arbetet i valdistriktet. Ordföranden ansvarar för att hämta röstlängd och visst valmaterial. Även vice ordföranden ska ha goda kunskaper om val och ska vid ordförandens frånvaro leda och fördela arbetet i valdistriktet när denne inte tjänstgör. Valdistriktens ordförande och vice ordförande utses av valnämnden. Tjänstgörande ordförande i vallokal beslutar om korrigeringar i röstlängden vid konstaterad felaktig markering, samt om att neka väljaren från att rösta med anledning av att väljaren redan är avprickad.

Krav på röstmottagare

För samtliga uppdrag krävs att man genomgår valnämndens utbildning, först då kan man förordnas som röstmottagare. För samtliga uppdrag krävs:

- Noggrannhet, gott bemötande och samarbetsförmåga.
- Uppdraget kräver god kunskap i svenska. Kunskap i andra stora invandrarpråk och minoritetsspråk är meriterande.
- För att kunna arbeta som röstmottagare måste personen fyllt 18 år senast vid tjänstgöringsdagen.

Avgränsningar för röstmottagare

För att säkerställa att valet upplevs som rättssäkert och att väljarnas förtroende för det svenska valsystelet och valorganisationen inte ska ta skada ska följande begränsningar gälla för röstmottagare:

- Högst två röstmottagare från samma familj får tjänstgöra i samma valdistrikt/röstningslokal. Med familj avses, mor, far, barn, syskon, make/maka, sambo, svärföräldrar, svåger och svägerska.
- Kandidater som förekommer på valsedlar som finns tillgängliga i vallokaler och röstningslokaler i kommunen får inte arbeta som röstmottagare. Se även nedanstående avsnitt.

Förtroendevalda som röstmottagare

Förtroendevalda som innehar ett politiskt uppdrag som ledamot eller ersättare i kommunfullmäktige, kommunstyrelsen eller nämnder i Åtvidabergs kommun, får inte arbeta som röstmottagare.

Kandidater som förekommer på valsedlar som finns tillgängliga i vallokaler och röstningslokaler i kommunen får inte arbeta som röstmottagare under valet.

Rekrytering röstmottagare

Valkansliet ansvarar för rekrytering av röstmottagare. Rekryteringen ska påbörjas i god tid före valet. Röstmottagare som har erfarenhet från att ha arbetat i tidigare val utan anmärkningar har förtur att arbeta under valet. Valnämnden förbehåller sig dock alltid rätten att utse röstmottagare utifrån personlig lämplighet.

Valnämndens målsättning är att samtliga platser ska vara bemannade senast tre månader före valdagen. Vid extraval är målsättningen att samtliga platser ska vara bemannade senast en månad före valdagen. Intresseanmälan ska dock alltid hållas öppen fram till valdagen då behov av reserver alltid kan bli aktuellt.

Valkansliet bestämmer i övrigt formerna för hur rekryteringen ska gå till.

Utbildning av röstmottagare

Utbildning av röstmottagare är obligatorisk enligt vallagen. Endast den som genomgått utbildning får tjänstgöra som röstmottagare.

Målet med utbildningen i Åtvidabergs kommun är att samtliga röstmottagare ska få grundläggande kunskaper om det svenska valsystelet och därmed säkerställa att valet genomförs på ett rättssäkert sätt.

Röstmottagarna ska efter genomgången utbildning ha tillräckliga kunskaper för att kunna besvara frågor från röstande om hur valet går till och vilka regler som gäller vid röstmottagandet.

Lagstiftaren ställer inga krav på lägsta nivå gällande utbildningen. I Åtvidabergs kommun ska samtliga röstmottagare ha utbildning som motsvarar innehållet i valmyndighetens utbildningsfilmer och valmyndighetens handledning för röstmottagare.

Utöver utbildningsmaterialet ska utbildningen innehålla följande områden:

- Övergripande principer för valnämndens arbete
- Bemötande av väljare och service
- Lokala ställningstagande
- Kontaktvägar till valkansliet
- Säkerhet, hot- och våldspromatik.

Valkansliet har i uppdrag att planera och genomföra utbildningarna av röstmottagare. I samband med utbildningar av röstmottagare bör ordförande och vice ordförande erbjudas en träff med valkansli och valnämndens presidium för utbildning och även erfarenhetsutbyte.

Ersättningar

För uppdragen som röstmottagare utgår arvode enligt särskilt beslut i valnämnden.

Valmaterial

Dimensionering och beställning av valmaterial från valmyndigheten samt inköp av förbrukningsmaterial till valorganisationen hanteras av valnämndens kansli inom ramen för befintlig budget.

Valsedlar

Valsedlar ska finnas i alla vallokaler och röstningslokaler. Dessa ska läggas ut på ett bord i anslutning till lokalen eller i vallokalen om utrymmet i anslutning till vallokalen inte är lämplig. Valsedlarna ska enligt vallagen placeras på sådant sätt att väljaren utan insyn från andra väljare eller röstmottagare kan ta valsedlar.

Valkansliet lämnar närmare instruktioner och rekommendationer om hur vallokalerna ska dukas upp för att säkerställa att väljarna kan ta valsedlar utan insyn.

Utläggning av valsedlar

Valnämnden, i praktiken röstmottagarna, ansvarar för att väljarna i varje vallokal och röstningslokal ska ha tillgång till partivalsedlar (innehåller information om valtyp och partibeteckning) för varje parti som vid något av de två senaste riksdagsvalen har fått mer än en procent av rösterna och för de partier som är representerade i kommunfullmäktige, samt blanka valsedlar (innehåller information om valtyp).

Partierna ansvarar för att transportera ut sina respektive namnvalsedlar till vallokaler och röstningslokaler. Namnvalsedlarna överlämnas av partierna till röstmottagarna i val- eller röstningslokalen. Röstmottagarna ansvarar för att namnvalsedlarna sorteras in i valsedelsställen i den ordning valnämnden bestämt och att valsedelsställen fylls på med de valsedlar som lämnats av partierna i vallokalen. Partierna ansvarar för kontrollen att namnvalsedlarna inte tar helt slut i vallokalen.

För de partier som så önskar kan dock namnvalsedlarna i god tid lämnas till kommunhuset för valnämndens/valkansliets vidare distribution till vallokalerna och röstningslokalerna.

Röstmottagarna ansvar för ordningen på samtliga valsedlar. Alla valsedlar ska presenteras för väljarna på ett likformigt sätt enligt följande avsnitt.

Valsedlarnas placering och ordning

Alla partiers valsedlar ska presenteras på ett likvärdigt, ordnat och överskådligt sätt. Valsedlarna ska läggas i valsedelsställ som Valnämnden tillhandahåller.

Partivalsedlar, namnvalsedlar och blanka valsedlar placeras ut enligt följande:

- Ställ 1: Partivalsedlar efter val (Riksdag/region/kommun eller EU-parlamentsval). Bokstavsordning efter parti med start i övre vänstra hörnet. Efter partiernas valsedlar återfinns blanka valsedlar för respektive val.
- Ställ 2 (med fortsättning i ställ 3 om så behövs): Namnvalsedlar efter val (Riksdag/region/kommun eller EU-parlamentsval). Bokstavsordning efter parti med start i övre vänstra hörnet.

Röstningsmottagarna ansvarar för ordningen på samtliga valsedlar följer Valnämndens beslut och ska löpande hålla uppsikt över denna ordning. Det är särskilt viktigt att säkerställa att partivalsedlar och namnvalsedlar inte kastas, täcks över eller på annat sätt manipuleras.

Transport av valmaterial

Valkansliet säkerställer att valmaterial som skärmar, skyltar, urnor med mera transporteras ut till vallokalerna. Visst valmaterial som röstlängd, och valurna hämtas av respektive valdistrikts ordförande.

Förtidsröstning

Det måste finnas minst ett röstmottagningsställe i varje kommun under hela förtidsröstningsperioden, med start 18 dagar före valdagen.

Röstningslokal

Förtidsröstningslokalen i Åtvidabergs kommun är Åtvidabergs bibliotek om inte valnämnden beslutar annat i särskilt beslut. Vid förtidsröstning i Åtvidabergs bibliotek ska öppettiderna i så stor utsträckning som möjligt förläggas på samma tider som bibliotekets ordinarie öppettider.

Öppettider förtidsröstning

Förtidsröstningen ska pågå under den period som Valmyndigheten förordar. Öppettiderna ska anpassas till när väljare förväntas rösta. Det ska vara möjligt att förtidsrösta även lördagar och söndagar.

Öppettiderna för förtidsröstningen beslutas av Valnämnden.

Hantering av förtidsröster

Röstningslokalernas valurnor ska ha lock samt vara låsta eller förseglade. När röstningslokalen är stängd ska material som t ex valsedlar, kuvert med mera förvaras inlåst.

Valkansliet ansvarar för att upprätta närmare instruktioner kring hur förtidsrösterna ska förvaras efter röstningens avslutande.

Transport av förtidsröster från röstningslokal

Om röstningslokalen saknar möjlighet för säker förvaring måste rösterna dagligen fraktas till ett säkert förvaringsutrymme. Transporter från förtidsröstningslokal ska ske på ett säkert sätt. Två röstmottagare ska följas åt när rösterna transporteras från röstningslokalen.

Valkansliet ansvarar för att upprätta närmare instruktioner kring hur transporter av förtidsrösterna och dess inlåsnings ska gå till.

Registrering av förtidsröster under förtidsröstningsperioden

Inför valdagen tar kommunen emot förtidsröster från ett flertal olika avsändare. Alla förtidsröster som hanteras i kommunen ska registreras i valdatasystemet enligt vallagen.

Valkansliet ansvarar för registreringen i valdatasystemet enligt valmyndighetens instruktioner och säkerställer att förtidsröster som ska skickas vidare till andra kommuner hanteras enligt gällande regelverk.

Under förtidsröstningsperioden sorteras förtidsröster löpande. Denna sortering sköts av valkansliets tjänstepersoner.

Hantering av förtidsröster - valdagen

På valdagen ska förtidsröster transporteras ut till respektive vallokal så att rösterna kan granskas.

Valmyndighetens instruktioner ska följas gällande hanteringen av förtidsröster.

Institutionsröstning

Kommunen anordnar förtidsröstning på institutioner som äldreboenden. Institutionsröstningen jämförs med förtidsröstning i röstningslokal. Institutionsröstningen är till för boende, anhöriga, besökare och vårdpersonal. Den som vill rösta måste ha röstkortet med sig.

Valnämnden bestämmer på vilka institutioner som röstningen ska ske och tider för röstningen. Innan beslut fattas ska valkansliet på valnämndens vägnar samråda med institutionens ledning.

Valkansliet ansvarar för att säkerställa institutionsröstning. Röstmottagare utgörs om nämnden inte beslutar något annat av valkansliets personal.

Ambulerande röstmottagning

Ambulerande röstmottagning betyder att röstmottagare från kommunen kommer till väljarens hem eller motsvarande och förrättar förtidsröstning där. Det måste vara minst två röstmottagare vid denna typ av röstning.

Endast den som är sjuk, funktionshindrad eller av andra skäl inte själv kan ta sig till sin vallokal eller en röstningslokal får anlita en ambulerande röstmottagare.

Valkansliet ansvarar för att säkerställa den ambulerande röstmottagningen. Åtvidabergs kommun erbjuder ambulerande röstmottagning under vardagar mellan kl. 08.30-17.00, under förtidsröstningsperioden. Den röstande måste anmäla sitt behov av ambulerande röstmottagare till kansliet varefter överenskommelse om dag och tid sker.

Valdagen

Valdistrikt

Åtvidabergs kommun har fem valdistrikt och varje distrikt har en vallokal.

Valdistrikt
Åtvidaberg nord (tidigare Grebo, Värna och delar av Björsäter – Yxnerum)
Åtvidaberg syd (tidigare Edberga, Gärdserum, Hannäs)
Åtvidaberg öst (tidigare Eksätter och delar av Björsäter – Yxnerum)
Åtvidaberg centrum 1 (tidigare Djurgården)
Åtvidaberg centrum 2 (tidigare Nygård och Villahagen)

Röstningslokaler och vallokaler

Valnämnden har enligt vallagen ansvar för att det ska finnas lämpliga lokaler som ger väljarna goda möjligheter att rösta i fråga om lokalisering, tillgänglighet och öppethållande. Lokalerna ska därtill vara värdeneutrala d v s får inte ha anknytning till viss politisk sammanslutning och bör inte ha en sådan anknytning till en viss religiös sammanslutning eller ett visst företag som kan påverka väljaren i samband med röstningen. Vallokalerna ska granskas utifrån Myndigheten för delaktighets råd gällande tillgänglighet.

Valnämndens uppgift under valdagen.

Valnämndens presidium ska finnas på plats enligt särskilt schema i kommunhuset under hela valdagen till dess röstmottagningen avslutats och avrapporterats av valdistrikten

Valnämnden övriga ledamöter ska ansvara för följande arbetsuppgifter:

- Besöka vallokalerna under dagen för att genom observation säkerställa att valet genomförs rättssäkert, effektivt och tillgängligt och i övrigt enligt valnämndens särskilda instruktioner.
- Representant från valnämnden, i första hand presidiet, kan vid allvariga händelser besöka vallokal för att stötta röstmottagare att göra bedömningar och hantera situationer.

Valnatten - rösträkning

Valmyndighetens handledning ska följas vid rösträkningen.

Transport av valmaterial till länsstyrelsen dagen efter val

Transport av valmaterial till Länsstyrelsen dagen efter val ska ske enligt valmyndighetens manual.

Valnämndens uppdrag under onsdagsräkningen

På onsdagen efter valdagen ska valnämnden enligt vallagen sammanträda för att granska och övervaka räkningen av de röster som inte räknats i vallokalerna. Valkansliet bistår nämnden vid räkningen.

Sammanträdet är offentligt. Valnämnden ska annonsera om tid och plats för när den preliminära rösträkningen sker.

Vid onsdagsräkningen ska valnämnden granska

- de förtidsröster som röstmottagarna underkänt på valdagen samt
- de förtidsröster som inte granskats i vallokal. Det är förtidsröster från annan kommun, brevröster från utlandet och röster från utlandet via Valmyndigheten som inte skickats ut till vallokal eller brevröster som kommit till kommunen efter valdagen.
- och även de förtidsröster som kommer till kommunen med posten på onsdag morgon ska hanteras vid valnämndens preliminära rösträkning.

Valmyndighetens manualer tillämpas för rösträkning vid onsdagsräkningen.

Valnämndens preliminära rösträkning är offentlig.

Efter valet

Vissa handlingar som rör valet ska sparas för all framtid, andra sparas under valperioden fram till nästa val och några kan förstöras efter valet. Material sparas för kulturarvet och framtida forsknings skull och i Valmyndighetens handbok för gällande valår finns kompletta listor om vad som gäller. Samrådsgruppen för kommunala arkivfrågor har råd om bevarande och gallring av valnämndens handlingar³.

Efter valet samlas statistik in för att skapa ett bättre underlag för framtida val. I Valmyndighetens handbok finns instruktioner om vad som gäller.

Material ska i övrigt inventeras och förrådställas enligt kommunens processkartläggning och därtill tillhörande checklistor och rutinbeskrivningar.

Säkerhet, hot och våld

Av vallagen framgår att Röstmottagarna ansvarar för ordningen i vallokalen och på röstmottagningsstället. Den som finns i lokalen eller i ett utrymme intill denna ska rätta sig efter de anvisningar som röstmottagarna ger för att röstmottagningen skall kunna genomföras.

Om någon som arbetar i vallokalen eller röstande blir utsatta för hot och eller våld ska det omedelbart anmälas till valnämnden. Valnämndens inställning är att brott riktade mot röstmottagare alltid ska polisanmälas. Det är dock alltid den drabbade som avgör en polisanmälan ska göras.

Störningar i vallokalen ska alltid anmälas till valnämnden.

Personer som uppträder störande på ett sådant sätt att det påverkar ordningen i vallokalen eller på annat sätt negativt påverkar röstningsförfarandet ska avvisas från platsen. Skulle hot eller våld förekomma ska kontakt tas med polisen.

Politisk propaganda vid förtidsröstningslokal och vallokal.

I en vallokal och röstningslokal eller i ett utrymme intill en sådan lokal får det enligt vallagen inte förekomma propaganda eller annat som syftar till att påverka eller hindra väljarna i deras val.

Valnämndens riktlinjer för propaganda vid förtidsröstningslokal och vid vallokal

Personer som kommer in i en val- eller röstningslokal bärandes tydliga partisymboler på kläder, väskor eller dylikt ska först instrueras att avlägsna partisymbolerna och om det inte hörsammas ska personen instrueras att lämna vallokalen.

Personer som försöker överlämna politisk proganda eller på annat sätt bedriver valkampanj (utöver valsedelutdelning som enligt praxis är tillåten) i direkt eller nära anslutning till en röstningslokal eller vallokal är inte förenligt med 8 kap 3 § vallagen. En tydlig trend är dock att väljare i högre utsträckning än tidigare upplever valsedelutdelningen som påträngande.

De politiska partierna får enligt valmyndigheten stå utanför röstningsmottagningslokaler och vallokalerna och dela ut valsedlar. Att dela ut valsedlar räknas alltså inte som en påverkan av väljarnas val. Valnämnden kan dock utfärda instruktioner om var sådan utdelning av valsedlar inte får ske.

Valnämnden gör bedömningen att partier inte får stå i direkt anslutning till vallokalens ytterentré eller på annat sätt uppträda påträngande så att det kan upplevas som ett intrång mot väljarnas integritet.

Valkansliet har i uppgift att ta fram närmare instruktioner för respektive vallokal beträffande inom vilket område det bedöms som olämpligt med valsedelutdelning från partierna.

Röstmottagare ska omgående anmäla till valnämnden om händelser som bedöms bryta mot 8 kap 3 § vallagen.